

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 2554

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. II. Pars I. Wien 1799.

337

HERMENEUTICI.

338

*Ruth, Regum, Job, Daniel, Tobiae, Judith, Esther, Machabaeorum et Apocalypses illustrantes, ita, ut quaevis pagina quadrifariam in longum secta columna angustiore 1. Expositionem, latiore 2. Picturas quatuor, rursum angustiore 3. Expositionem, et latiore 4. Picturas quatuor contineat. Duae porro Picturae semper ad idem pertinent; prior enim historica est, allegorica altera, omnes pro aevi gusto fundo aureo nitidissimo coloribus superinductis. Atque, ut res in exemplo magis pateat, Pag. 1. Pictura prima Deum sicut sinistra Globum terraquam adpendentem, uno ejus Hemisphaerio candido, altero atro. Addita Expositio: *Hic diuidit dominus diem a nocte, i. lucem a tenebris.* Pictura altera illi subjecta representat hinc Ecclesiam Angelo familiariter utentem, illinc Impios se suaviantes, quos malus Daemon complectitur. Ait Expositio: *Claritas diei significat claritatem angelorum et sancte ecclesie. Nox significat tenebras mundi. cupiditatem. luxuriam. inuidiam. superbiem et alia peccata.* Atque ita de ceteris paginis, quas omnes margo auro coloribusque illustris in quadrum oblongum cingit. In ora supera paginarum adscriptus est Liber Biblicalis, initia et fines singulorum in margine extero. Singulare illud habet *Job*, quod ultima ejus pag. quae est 162. non tantum pictus exhibeat *Gregorius M. columba* scribentis humero insidente, sed facti hujus narratio una cum exhortatione ejus-*

Denis Codd. Theol. V. II. P. I.

dem Patris utramque Expositionis columnam impleat, et loco 6. posteriorum picturarum charactere aureo quadrato *Job* texatur elogium, quod incipit: *Ecce Finis Istius Libri Job, Qui Nobis Omnibus Est Exemplar Pacientie &c. Gregorium ob sua Moralia in Job huc adlitum reor. Expositio raro tam verbosa est, ut quadrum infra egrediatur, si Apocalypsin demas, in qua frequenter id accedit. Finit illa: et sibi bonum non attribuunt sed gratie saluatoris.* Aderat eodem loco marginis externi Inscriptio quaedam lineis caerulis et rubris pulcre alternantibus, sed illam, nescio quis, homuncio derasit, unde neque Expositionis Compilatorem, nec *Egyptiacum* sumtuosi et regii hujus Operis edicere integrum est, in quo si figurarum inconcinnitas risum quandoque moveat, facile ignorat Spectator, qui suis quaeque temporibus pensitat. Cf. Cod. seq.

CCXXVI.

Codex membraneus gall. Sec. C. 1001 XIV. Folior. geminorum 66. f. maj. singularis et splendidissimi operis, quem pictum potius, quam scriptum dicas; Textus enim non nisi angustum cuiusvis paginae utrinque latus occupat, cetera Picturis tenentur, et ita quidem, ut semper binorum foliorum paginae, qua connivent, depictae sint, qua divergunt, purae relictae. *Biblia historicoollegorica iconologica* compellare placet Librum nullam certum *πηγαφην* praferentem,

Y maxi-

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 2554

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. II. Pars I. Wien 1799.

339

C O D I C E S

340

maximo fane sumtu adornatum; ut enim delineatoris ars infra commendationem sit, auri tamen impensa vis, et colorum vigor in admirationem rapiat, oportet. Totum folium primum aversum Creator occupat crure circini uno in terrae centro defixo altero universam creationem obiens. In ora supera folii litera quadrata caeruleo rubroque alternante legitur: *Ici. Crie. Dex.* (ita semper pro *Dieu*) *Ciel. Et. Terre. Soleil. Et. Lune. Et. Toz. Elemenz.* Stratum sive fundus totus hujus Picturæ auro levigato lucet, id, quod de omnibus etiam reliquis Picturis velim intelligi. Harum porro sequens est ratio. Pagina quaevis bina serie Icones majores orbiculatas octo exhibet ita, ut in quaue serie quatuor sint ad perpendiculum; intervalla autem quindecim minoribus quadratis Angelorum πετομας referentibus impleantur. Utrinque, ut dixi, angusta columnæ Textus ab elegante manu scriptus intercipitur, totumque a margine deaurato, picturatoque cingitur. Icones igitur trium millium numerum excedunt. Verum quid jam iis designatur? Prior semper Factum aliquod historicum e Vet. Testamento, nullo adeo servato Librorum ordine, repraesentat, subsequens Factum istud ad aliquam allegoriam trahit. Adscribam Textus priorum IV. Iconum: 1) *Ici depart Dex le ior de la nuyt.* 2) *La clartei del ior senefie la clartei des angles et de sainte eglise.* 3) *Ici depart dex la terre de la mer. et garnist la*

terre darbres et doiseax. et la mer de poisssons de gros et de meninz. 4) *La terre senefie sainte eglise. li oisel senefient les diuerses genz del monde qui acrochent sainte eglise. li gros poisson senefie les gros usuriers qui mainuent (mangent?) les petiz ce sunt la pouure gent.* Multa per decursum piae simplicitatis offerri specimina, nemus dubitabit. Ita Biga Iconum a fine oðava Levitam e *Judic.* C. 20. uxoris membra per XII. Tribus dispertientem proponit cum addito: *Ici uient li Dyakenes* (Diaconus pro Levita) *et fet de sa fame XII. parties. et les enuoer per XII. messages as XII. lignies.* Dein proponit Senes duos, qui libros distribuunt, et ita allegoriam explicat: *Ce que li Dyakenes depieca sa fame en XII. parties et les enuoer par XII. messages a XII. lignies. ce senefie iereume et augustin. qui baillerent a XII. patriarches les XII. uolumes porter les as XII. Apostles.* In hoc Idiomate vetusto, unde non pauca γλωσσηματα enotari possent, hodiernum gallicum et hispanicum, velut in cunis, videamus; orbiculata vero Paginarum dispositio facile admonet Fenestrarum εγκαυσμων pictarum, quibus vel hodie Templa quaedam ornata sunt, aliis in Curiosorum Musea receptis. Quod si Codex ad exemplar ejusmodi Vitrorum accommodatus fuerit, multo antiquorem illam Artem esse oportet, quam quidem Scriptores adserunt. Secus dicam, ideam Fenestrarum illarum a Codicibus de-

sum-

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 2554

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. II. Pars I. Wien 1799.

341

HERMENEUTICI.

342

sumtam fuisse. Nostro ad calcem recentior adsuta est Membrana sex Scutis gentiliis ita occupata, ut majora duo, quibus adscriptum *Mercy* et *Luxembourg* medium teneant; ad quatuor vero angulos minora videlicet *Beaupart*, *Berauuau Craon*, et *Lenoncourt*, la *Mark* adstant. Cum *Luxemburgicum* femineum sit, quandam ex ramosissima hac Gente in *Mercio-*

rum familiam nuptu datam innuerre possit, quod Genealogi discutiant.

CCXXVII.

Codex membraneus lat. Sec. R. 3338 XIV. Folior. 81. forma 4. angulta charactere luculento, atro perscriptus et rubricis distinctus ita orditur:

Incipit probemium cuiusdam noue compilationis.

Cuius nomen et titulus est Speculum humane saluationis. &c.

Exhibui duo praecipua *Speculi* hujus rhythmici Exempla Vol. I. P. 1. col. 439. et P. 2. col. 2218. Tertium praesens caret Figuris, ut Secundum, gaudet vero Praefatione secunda, qua primum destituitur. Integrum est; censet enim Capita XLV. quae si conferantur cum Impressione tabellari,

cujus memini col. 439. supracit. liquidum fit huic Impressioni deesse Capita XVI. videlicet 25. 28—30. 33—39. 41—45. ideoque factam ad exemplar *ms.* imperfatum. Id, quod inde etiam patet, quod mox in *Prohemio* omissum est sequens Distichon:

*In secundo capitulo agitur de precepti transgressione
Et de hominis eieccione et exilii hujus prolongacione.*

item, quod ad calcem *Prohemii* temere adjectum est istud:

*Secunda figura gaudii eterni potest conuiuum regis assueri fuisse
Quia nullum legimus tam longum et tam solempe conuiuum babere.*

Lege in rhythmī gratiam: *babuisse*. Pertinet id ad Cap. XLII. in *Prohemio* juxta nostrum Codicem, qui praeterea per decursum diligenter minio notat in margine, ubi Figura five Icon foret adpingenda. Ad calcem eraso minio superinductum charactere recenti: *per manus F. Eberhardi Mon-*

seensis Sæculo 12. Odi ejusmodi technas; vel enim erat *Eberhardi* nomen jam a prima manu, quid lima opus? vel legebatur aliud, cur invides, aut unde doces, substituendum *Eberhardum?* Cur etiam Seculum mentiris? Ad populum phaleras.

Y 2

CCXXVIII.